

Klima- og miljødepartementet
Pb. 8013 Dep
0030 Oslo

1. februar 2019

Innspill til arbeidsmøte om engangsartikler av plast 7.2.2019 hos KLD

Medlemmer i KS Bedrift, NITO og Tekna er nøkkelaktører når regjeringen vil redusere bruken av unødvendige engangsartikler av plast. Både innen produksjon, forskning og avfallshåndtering. Vi viser til regjeringens arbeid på dette området. Vi ønsker å bidra med kunnskap om hvordan dagens regelverk fungerer i praksis. Vi vil også spille inn hva som er viktig for å utvikle bedre løsninger for en sirkulær økonomi.

Nedenfor er noen elementer belyst der vi ser engangsplasten i et større perspektiv. Vi ser frem til å bidra til en kunnskapsbasert diskusjon med en samfunnsansvarlig tilnærming.

Oppsummering

- Avfallsforebygging må løftes frem
- Virkemidler bør omfatte all herreløs forsøpling, og ikke begrense seg til marin forsøpling. Vurderingene av tiltakene bør også ha flere materialer enn plast i mente
- Utvikle virkemidler som vektlegger materialer i avfallsstrømmene, fremfor produktets funksjon
- Sikre forutsigbar støtte til organisering av ryddeaksjoner, inkl. transport og behandling
- Finansieringsmodeller for opprydning av forsøpling utvikles
- Utvikle praktiske og gjennomførbare løsninger for avfallshåndtering i havnene

Avfallsforebygging

«Hva gjør du for miljøet» er spørsmålet, og svaret lyder «jeg kildesorterer». Det er enkelt å vektlegge den viktige jobben med sortering og gjenvinning, selv om vi vet at første bud er å unngå at avfall oppstår.

Flere sektorer må med for å finne løsninger på avfall som kunne vært unngått. Dette kan ikke overlates til avfalls- og gjenvinningsbransjen. Vi skal ta hånd om det avfallet som oppstår, i tillegg kan vi bidra med verdifull kunnskap om hva som kastes.

Noen engangsprodukter i plast kan unngås, og vi støtter tiltak som begrenser produksjon der det gir et bedre miljøregnskap.

Materialer i samme avfallsstrøm

Avfall er en ressurs når noen vil betale for materialet. Siden 90-tallet har returselskaper sikret at avfall som ikke har vært attraktivt på markedet er gjenvunnet og blitt en ressurs. Dette har

fungert godt i en lineær økonomi der samfunnet ser at avfall oppstår og vi vil kvitte oss med det på en måte som ikke skader miljøet og helse unødige.

Nå skal materialene tilbake i kretsløpet. Det gir oss en mulighet til å dreie blikket bort fra avfall og over på materialene vi omgir oss med og spørre oss hva industrien trenger.

Avfalls- og gjenvinningsbransjen leverer materialer. Når vi skal begrense engangsartikler i plast må tiltakene **ikke** komme i veien for gode materialstrømmer. Det betyr å unngå innblanding av stoffer som gjør produktene mindre gjenvinnbare.

Det betyr også å vurdere produsentansvarsordninger basert på materialer fremfor funksjon. Ikke minst betyr det å ta ut avfall fra kretsløpet når de ikke bidrar til at materialene er ressurser for nye produkter. Da må forskrifter og avgifter rettes inn slik at det lønner seg å ta vare på rene materialer og energiutnytte avfall som ødelegger for god gjenvinning.

Forutsigbar støtte til ryddeaksjoner av herreløst avfall på land og i vann

Forsøpling av herreløst avfall oppstår ikke i husholdningene, og er dermed ikke husholdningsavfall. Mange kommuner og avfallsselskaper ønsker å bruke etablert infrastruktur og kompetanse i arbeidet mot forsøpling lokalt. Regjeringen har bevilget store summer til ryddeaksjoner. Dette bør fortsette og utvikles.

År-til-år-finansiering gir imidlertid dårlige vilkår for å etablere og ta vare på kompetanse, og å utvikle aksjoner som blir kjent i lokalmiljøet. Det er mer effektiv bruk av pengene å gi lenger tidshorisonter for alle aktører som bidrar til opprydning av herreløst avfall.

Våre medlemmer kan rapportere om stor ryddeaktivitet fra mange ulike aktører. Dette arbeidet må koordineres. Fylkesmannen har fått en koordineringsrolle regionalt, men like fullt kreves organisering lokalt. I dag er det ofte lokale avfallsselskaper som gjør den jobben.

Tilskuddsordningene må utvides slik at alt arbeidet med opprydning av forsøpling kan omfattes. Ordningene må ikke skille på om forsøplingen er marin, eller på land, eller om materialene er plast eller annet.

Finansiering fra flere

Bevilgninger over statsbudsjettet fra år-til-år er lite forutsigbart. En varig løsning for å finansiere opprydning av engangsartikler av plast vil bidra til bedre planlegging og gjennomføring på lang sikt. Her må vi se på alle aktører og vurdere hva den enkelte aktør kan bidra med og hva som er effektivt. Når EU i disse dager bestemmer at produsentene også skal ha ansvar for produkter når de blir avfall som havner på avveier, så må vi utvikle virkemidler som gjør produsentene i stand til å påvirke at nettopp deres produkter **ikke** havner som plast i havet.

Avfallsforebygging med nye forretningsmodeller er én vei å gå, substitusjon er en annen, bedre merking og informasjon en tredje. De produsentene som likevel produserer engangsartikler i plast – og andre produkter – må også bidra til å finansiere opprydning.

En evaluering av eksisterende produsentansvarsordninger, med tilpasninger til nye føringer fra EU/EØS, vil kunne få ansvaret plassert nærmere den som kan gjøre noe med problemene med engangsartikler i plast.

Avfall i havnene

«Fishing for litter» er et flott tiltak for å få inn overflateavfall fra havet. Fiskerne må kunne levere slikt avfall gratis. KS Bedrift mener havnene må få dekket kostnadene for sitt bidrag til å begrense marin forøpling. Det må ikke begrenses til plast, siden avfallet ikke fanges opp adskilt i materialer.

Havnene kan legge til rette for mottak der det er hensiktsmessig. Det er hundrevis av havner langs kysten. Alt fra gigantiske containerhavner, ned til en enkel havn med en pullert og plass til én sjark. Ordningene for å levere avfall i havn må tilpasses havnenes mulighet til å sikre forsvarlig mottak av avfallet.

Engangsartikler i plast er bare en del av avfallet som leveres i havnene. Virkemidlene må omfatte mer enn engangsartikler i plast. Vi ser frem til et produsentansvar på utstyr fra fiskeri og havbruk.

Det er avgjørende med mer kunnskap om miljøbelastningene ved engangsartikler i plast. Derfor må forskning og innovasjon på dette området styrkes. Vi behøver også bedre statistikk for å ta gode beslutninger. Det vil være nyttig for både industri og myndigheter og vil sikre at samfunnets ressurser tas vare på og utnyttes mer effektivt.

KS Bedrift, Tekna og NITO ser frem til å bidra med viktige perspektiver fra våre medlemmer i regjeringens arbeid for å redusere bruken av unødvendige engangsartikler av plast.

Med vennlig hilsen

Svein Kamfjord
Direktør KS Bedrift Avfall

Eli Haugerud
Direktør for samfunnspolitikk (konst.), Tekna

Steinar Sørli
Generalsekretær, NITO